

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. IV. De Promulgatione legis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

plurimi cum Merol.; quod cessante fine legis in aliquo particulari casu, non proinde cesset obligatio legis; quia lex primario ordinatur ad bonum commune, non privatum; unde quamdiu non cessat bonum commune, nec aliquid occurrit, ratione cuius servare legem non esset bonum commune, obligatio legis non cessat.

II. Quæritur nunc primo; An possit Rex ferre legem in bonum unius Communitatis, si illa redundat in damnum alterius Communitatis?

Respondent Suar. cap. 7., Merol., Salas distinguendo; Si enim Communitates non sint partes ejusdem Regni, sed per accidens ab eodem Rege gubernantur, ut sunt, verbi gratia, Regnum Neapolitanum, & Hungaricum, quæ diversis titulis ab eodem Rege possidentur; tunc certe talis lex esset injusta; quia non comparantur, ut bonum commune, & privatum, sed sicut duo bona privata; Cum una Communitas ad alteram non pertineat; & ita se habent, ac si duobus Regibus subessent: Contra vero, si duæ Communitates, puta duæ Provinciæ, per se sint sub eodem Rege, ferri potest lex uni Provinciæ utilis, alteri noxia, si omnibus pensatis prævaleat bonum commune; quia uniuscujusque partis bonum censetur privatum respectu totius Corporis politici, ad quod leges per se feruntur.

III. Quæritur secundo; An lex, quæ quando fuit lata, erat Reipublicæ inutilis, ac proinde invalida, incipiat valere, & obligare, si successu temporis fiat utilis?

Respondeo, Vasq., & Bonac. disp. 1. quæst. 1. punct. 1. affirmare, quod incipiente utilitate incipiat esse valida; Sicut docet Navar. cap. 12. Summæ de Voto, quod est lex privata; Si enim quis voveat, nunquam se ingressurum domum aliquam, idque nulla causa honesta existente, votum est

Pars I,

irritum, tamquam de re indifferenti; Si tamen postea habitet in ea domo fœmina, quæ sit occasio peccandi, incipit votum esse validum, & obligatorium.

IV. Sanch. ramen lib. 4. Summæ cap. 7. num. 19. probabiliter contra Navar. negat, hujusmodi votum, aut legem unquam valere; quia scilicet non firmatur tractu temporis, quod de jure ab initio non subsistit, ex Regula decima octava juris in 6. Quod confirmatur, quia si lex feratur a non habente potestatem, ac proinde sit invalida, non incipiet eadem esse valida, si postea Legislator acquirat potestatem; ergo, si lex erit invalida a principio, quia non erat utilis bono publico, non erit postea valida, si fiat utilis; Nam in utroque casu deficit a principio aliquid, quod est de intrinseca ratione legis. Salas disp. 1. sect. 2. num. 51. docuit, etiam a principio, tempore, quo non erat utilis Reipublicæ, hujusmodi legem fuisse validam; quamvis non obligaverit pro illo tempore: Sed probabilior est sententia Sanch., quam sequitur Merol., & alij.

ARTICULUS IV.

De Promulgatione Legis.

- I. Non obligat lex, antequam publice promulgetur.
- II. Num debeat scripto Lex promulgari? Et in quo differat a Consuetudine? Quid de Privilegio absque scriptura concesso?
- III. Lex Episcopalis, aut Principis inferioris ubinam debeat publicari? Ubinam lex Imperatoria, aut Regia? Et ubinam lex Pontificia?
- IV. Qui per revelationem dumtaxat sciret legis promulgationem, num ea lege teneretur?
- V. Lex rescissoria contractus sufficienter pro-

B

pro-

promulgata irritat talem contractum postea celebratum, etiamsi invincibiliter ignoretur.

VI. Secus vero lex revocatoria Privilegiatorum.

VII. Quanam verba legis denotant, Legislatorem velle sub gravi obligare? Quanam vero velle tantum horzari, aut sub levi dumtaxat obligare?

I. **C**ertum est apud omnes, ad legis validitatem requiri ejus promulgationem; ut constat, tum ex definitione legis communiter recepta; tum quia ut obliget Communitatem, debet sufficienter proponi ipsi Communitati, & consequenter publicari. Unde Gratian. *Cap. In istis temporibus dist. 4.* dixit, quod leges tunc instituuntur, cum promulgantur. Nominem autem publicationis non venit solum denunciatio legis, quae fiat voce Praeonis, sed etiam per hoc, quod affigatur loco publico, vel aliter juxta locorum consuetudines. Unde non est necesse, quod intimetur, sed satis est, ut publice promulgetur, itaut ad aures singulorum successu temporis possit pervenire: Quod si aliquis ante hujusmodi promulgationem sciat legem jam esse conditam, illa non obligabitur; Nemo tamen negat, quod possit Deus de plenitudine suae potestatis efficere, ut lex obliget Petrum, statim ac ad ejus notitiam pervenit, etiamsi non sit publicata; Et de facto lex naturalis dicitur ex D. Th. 1. 2. quaest. 90. art. 4. publicata hominibus per hoc quod Deus illam inseruerit hominum mentibus naturaliter cognoscendam; Quod si hujusmodi publicationis aliquis sit ignarus, adhuc lege naturali obligabitur per hoc, quod illam cognoscat.

Dices, *In cap. 1. de Postulatione Praelatorum* haberi, quod ad legem sufficiat, ut solemniter edatur, aut pu-

blice promulgetur; ergo non requiritur publicatio, sed vel publicatio, vel alia solemnitas.

Respondeo cum Azor. primo, quod ly *Aut* ibi sumatur pro *Et*: Secundo, quod illa particula *Aut* in aliquibus textibus non reperitur: Tertio, quod ly *Aut* idem sonet, ac *Sen*; illa tamen verba solemniter edatur sint synonyma cum illis aliis verbis, publice promulgetur.

II. Quæritur nunc primo, Utrum promulgatio legis fieri debeat scripto, an sufficiat fieri sola voce?

Respondeo, nonnullos apud Salas disp. 1. sect. 9. num. 64. requirere ad valorem legis humanæ, quod scripto publicetur. Sed communiter negant: Philosophus enim 10. Eth. cap. 9. ait, *Scriptane sint leges, an non scripte, interesse nihil videtur*; & Demosthenes dicit, Lycurgum nullas leges scripsisse, sed memoriæ Civium insculpendas tradidisse. Ratio a priori est, quia satis est manifestatio voluntatis Legislatoris facta Communitati, quam vult obligare, quomocumque fiat. Neque dicas primo, Consuetudinem differre a lege, quod illa sit jus non scriptum, hæc vero jus scriptum. Nam licet lex vocetur jus scriptum, eo quod frequenter soleat scribi, differt tamen a consuetudine, quia lex initium habet a voluntate Principis manifestata subditis; Consuetudo vero a frequentatis actibus Populi cum existimatione obligationis, & cum voluntate solum implicita Principis, ut ea obliget.

Neque dicas secundo, Sententiam a Judice prolatam debere esse scriptam; ergo etiam lex. Nam disparitas est, quia in *Cap. final. de sententia, & rejudicata* dicitur, sententiam Judicis nullam esse, nisi scripto feratur; Quod tamen de lege nullibi statutum est: Sicut etiam statutum est, quod non sit valida possessio beneficii

cii a Papa obtenti ante expeditionem literarum, quamvis non sit id statutum in beneficiis obtentis ab Episcopo. Ex quibus sequitur, Privilegium absque scriptura concessum non expirare morte concedentis; quia Privilegium absque scriptura est validum, & Privilegium validum non expirat morte concedentis.

III. Quæritur secundo; Ubinam promulgatio legis faciendæ est?

Respondeo, & dico primo, promulgationem legis latæ ab aliquo Populo, vel Civitate, vel ab Episcopo, Archiepiscopo, aut a Principe inferiore faciendam esse in ipso Populo, Civitate, vel Curia Principis, Episcopi, aut Archiepiscopi, juxta consuetudinem locorum, quin opus sit, ut in singulis Oppidis, vel Civitatibus fiat promulgatio. Ratio est, quia communiter Doctores censent sic esse sufficienter promulgatam.

Dico secundo, promulgationem legis Imperatoriæ, aut Regiæ faciendam esse in singulis Provinciis; Unde lex Imperatoriæ, aut Regiæ non obligat subditos ejus Provinciæ, in qua nondum est publicata. Ita communiter ex Authen. *Ut nova constitutiones*. Et ratio ulterior est, quia sic usu recepta est, & quia Regna, & Provinciæ distinctæ censentur Communitates diversæ, unde distinctam promulgationem requirunt; Quamvis possit Rex, & Imperator velle, ut una publicatio satis sit pro omnibus suis Regnis, & Provinciis.

Dico tertio, promulgationem legis Pontificiæ, & Conciliorum faciendam esse in curia Romana; nec requiritur alia promulgatio. Ita communiter contra Angel., & alios apud Suar. lib. 4. cap. 5. & Dian. part. 1. tract. 10. resol. 8., requirentes promulgationem in singulis Provinciis, seu Archiepiscopatibus faciendam. Ratio est, quia sic usu receptum est; aliter, ut

notat Vasq., multæ Decretales, quæ alicubi non sunt promulgatæ, ibi non obligarent; quod nemo dixerit; & de facto Bulla Cœnæ solum Romæ publicari solet, & omnes fideles obligat. Adde, quod tota Ecclesia sub uno Pastore est perfecte unum Corpus mysticum, & una Respublica; unde satis est, quod promulgatio fiat in sola Metropoli talis Provinciæ, idest Romæ.

Neque hinc sequitur, nimis id onerosum esse, quod leges toto Orbe servandæ sint, si solum Romæ sint publicatæ. Nam lex Pontificia non obligat in actu secundo fideles, qui nesciunt ejus publicationem Romæ factam; Unde non peccant illas transgrediendo ante notitiam promulgationis, atque adeo nullum onus hinc sequitur importabile.

Objiçunt Authenticam laudatam incipientem, *Ut nova Constitutiones*, in qua jus civile requirit, promulgationem legum faciendam esse in singulis Provinciis; Jus autem Canonicum tacite acceptat, & vult servandum esse jus Civile in iis rebus, in quibus aliquid contrarium, aut diversum non disponit; ut ostendemus art. sequenti; Cum autem promulgatio in singulis Provinciis requisita non opponatur juri Canonico, nec bonis moribus, immo conferat ad majorem legum suavitatem, cum tollantur occasiones allegandi, & fingendi ignorantiam, sequi videtur, quod etiam in legibus Pontificiis requiratur promulgatio pro singulis Provinciis.

Huic tamen argumento respondebimus art. sequenti, ubi ostendemus requiri in legibus Imperatoriis duos menses.

IV. Ex dictis sequitur primo, quod qui per revelationem tantum sciret factam jam esse in loco debito legis promulgationem, tali lege teneatur. Ratio est, quia non requiritur, quod

humano modo veniat ad aures alicujus legis promulgatio, sed satis est, quod quomodocumque cognoscatur: Et eadem est ratio de præcepto Superioris, quod obligat subditum, quomodocumque hic cognoscat voluntatem Superioris; Ita communiter; quamvis probabilis sit sententia opposita Suar., & Cajet., quam exponemus art. sequenti, quod scilicet qui per revelationem sciret promulgationem legis, non teneretur illa, antequam humana posset notitia legis eo devenire.

V. Sequitur secundo, quod lex irritatoria contractus, si sit sufficienter promulgata, irritet contractus post promulgationem celebratos, quamvis a contrahentibus ignorata sit promulgatio, unde contrahendo non peccaverint. Sic, verbi gratia, Matrimonium clandestinum est nullum, ubi Tridentinum est receptum, quamvis ignoretur publicatio legis a Tridentino factæ. Ratio est, quia quamvis ignorantia excuset a culpa, & pœna, non tamen ab effectu legis, qui absque cognitione legis incurri potest, sicut est rescissio contractus: Et ideo donatio facta a Novitio ante duos menses Professionis est invalida, etiam si legem Tridentini ille ignoret; Et collatio beneficii facta illegitimo est invalida, quamvis collationis invaliditatem ignoret; Ac demum qui merces vendit majori pretio, quam ferat taxa jam promulgata, tenetur ad restitutionem excessus pretii, quamvis non peccaverit contra illam legem invincibiliter ignoratam; hæc enim restitutio non esset facienda ex injusta acceptance, atque adeo in pœnam, sed ex re accepta sine justo titulo.

VI. Dices; Leges revocatorie Privilegiorum, & indulgentiarum non statim obligant post promulgationem; ergo neque leges rescissoriae contractus. Antecedens patet; Nam si quis

habeat Privilegium absolvendi a reservatis, & post publicationem legis revocantis hujusmodi Privilegium invincibiliter tamen ignoratam, absolvat a reservatis, valide absolvit.

Respondeo, concessio antecedente, nego consequentiam: Disparitas est primo, quia privilegium est favorabile, & favores sunt ampliandi; Secundo in iis casibus non censetur Superior habere intentionem obligandi, antequam innotescat revocatio privilegii; alioquin plura incommoda sequerentur: Si enim Pontifex dat jurisdictionem ei, qui audit confessiones ex errore communi cum titulo colorato, ne sequantur in Ecclesia multa incommoda, a fortiori Superior in casu nostro jurisdictionem non revocat ante notitiam revocationis; plus enim est conferre, quam revocare; sed de hac re fusius in fine art. sequentis.

VII. Quæritur tertio; Quibusnam verbis Legislator sua lege dicitur non hortari, sed præcipere?

Respondeo ex Sanch. lib. 6. cap. 4. num. 33. his, & similibus verbis: Præcipio, Jubeo, Injungo, Edico, Impero, Prohibeo, Interdico, Veto, Teneantur omnes: Quod si dicat, Volumus, Decernimus, Statuimus, Stabilimus, Monemus, Sancimus, Innovamus, hujusmodi verba sunt indifferentia ad significandum consilium, hortationem, aut præceptum, & idcirco nisi aliud addatur, semper standum pro libertate, ut non significant præceptum, sed consilium; Quod si addatur, In virtute Sanctæ obedientiæ, vel Spiritus Sancti, aut sub obtestatione Divini judicii, sub indignatione Apostolorum Petri, & Pauli, Sub interminatione gehennæ, clare præceptum significant: Dubitatur de verbis, Mando, & Debet. Sed communius docent importare præceptum. Dubitatur etiam de verbis imperati-

vis,

vis, Facite, vel Faciant, Solvant, &c.: Sed in his standum consuetudini locorum, vel attendenda est materia, itaut si sit gravis, importent præceptum, secus vero consilium. Nam si vellet Superior præcipere, uteretur verbis fortioribus.

Dubitatur demum, an quando Superior utitur verbis præceptivis, semper velit præcipere sub mortali? Aliqui docent in Jure Canonico præceptum semper esse sub gravi, secus in Jure Civili; Et probant, quia in Clement. Exivi, De Verbor. significat. declarat Pontifex, regulas Divi Francisci obligare sub mortali, ubi in iis habentur verba præceptiva. Sed communius docent, quod in materia gravi præsumendum sit Superiorem vel sub gravi præcipere, in levi sub levi; quia præsumendum est, quod velit se materiis rerum accommodare. Alii tamen apud Sanch. putant, quod Legislator non præcipiat sub gravi materiam gravem, nisi id explicet verbis clare exprimentibus obligationem gravem: Quare licet dicat, sub præcepto injungimus, poterit aliquando his verbis significari obligatio sub levi, quia potest etiam aliquid præcipi sub levi.

ARTICULUS V.

De lapsu temporis ad legis obligationem requisiti.

- I. Leges non obligare, nisi post duos menses a promulgatione in singulis Provinciis, non pauci docuerunt.
- II. At leges Pontificias post promulgationem factam in Curia Romana statim obligare, docent communius.
- III. Requiritur tamen aliquod tempus prudentium judicio statuendum, ut novæ legis notitia ad Communitatem perveniat, & tunc omnes obliget.

IV. Ecclesia leges civiles admittit, ubi nec rationi, nec Legibus Canonicis adversantur.

V. Non solum pro foro externo, sed nec pro interno leges obligant ante lapsum sive duorum mensium a promulgatione, sive alterius temporis congrui.

VI. Idque verum est etiam de legibus aliquem contractum irritantibus.

VII. Necnon de legibus revocatoriis Privilegiorum. Quod extenditur ad revocationes Procuratorum, quorum gesta (dempto Matrimonio) valida sunt, donec revocatio iis innotuerit.

VIII. Si de novo aliquis casus referretur, absolutio collata ex ignorantia talis reservationis est invalida.

IX. Sicut privilegii revocatio debet innotescere persone privilegiata, ut habeat effectum suum; ita pariter concessio privilegii.

X. Privilegium Communitati concessum, si huic innotescat, validum est etiam relate ad personam particularem ignorantem illud.

I. **I**N Authentica, quæ incipit, *Ut facta novæ Constitutiones*, dicuntur constitutiones non valere, nisi post duos menses a promulgatione. Hinc nonnulli apud Farinac. & Pal. putarunt, non solum leges Imperatorias, de quibus ibi est sermo, sed etiam Constitutiones Pontificias, & Regias, & cujuscunque Principis supremi requirere lapsum duorum mensium a publicatione, ut incipiant obligare; Quam opinionem esse communem asserit Martin. Becan. part. 6. tract. 3. cap. 6. quæst. 7. conclus. 1. Ratio est, quia ubi jus Canonicum nihil disponit, servandum est jus Civile, si bonis moribus non repugnet; nam in cap. 1. De novi operis nuntiatione dicitur: *Sicut leges non dedignantur*